

Arbeiderpartiet

Hefte 11

Vedtatte uttalelser

1. Helse og velferd

Folkehelse

Oslos befolkning har jevnt over god helse og livskvalitet, men det er store forskjeller i byen vår. Det er den største folkehelseutfordringen i Oslo. Arbeiderpartiet skal jobbe for å utjevne forskjeller og bygge sterke fellesskap slik at alle i byen vår får like muligheter til å leve gode og meningsfulle liv.

Sosial ulikhet i helse kjennetegnes ved at helsetilstanden jevnt over er betydelig dårligere i levekårsutsatte områder og blant grupper i lavere sosiale lag. Dette er et rettferdighetsproblem og et folkehelseproblem. Oslo Arbeiderpartiet mener det er viktig med folkehelsepolitikk som gjør det lettere for folk å ta valg som bygger opp om en god helse. Arbeiderpartiet vil jobbe for å utjevne forskjeller og bygge ned sosial ulikhet i helse.

Oslo Arbeiderparti vil:

- styrke samarbeidet mellom bydelene og kommunen i det systematiske folkehelsearbeidet
- sette inn tiltak tidlig i livet, samt følge opp over tid for å utjevne sosial ulikhet i helse
- legge til rette for gode nærmiljø og lokalsamfunn, som fremmer god folkehelse gjennom inkluderende fellesområder med blant annet treningsapparater og andre lavterskel gratis treningstilbud
- at helsehjelpen skal ivareta behov blant mangfoldet i befolkningen, og at grupper som er underrepresentert i forskningen skal prioriteres slik at flere får bedre og tilpasset hjelp
- jobbe for at FHI, Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS), Helsedirektoratet og andre relevante institusjoner får tilstrekkelig og forutsigelige rammer for å sikre et kunnskapsbasert folkehelseråd

Kvinnehelse

Vi vil ha en nasjonal satsing på kvinnehelse. Kvinner i alle aldre og i ulike livsfaser skal sikres likeverdige helsetjenester. Vi vil øke statusen til kvinnehelse, satse på økt kunnskap, bedre diagnostisering og gi god behandling og oppfølging. Det må bli en langt bedre samordning av helsetjenestene, og kunnskap om kvinnehelse må nå fram til tjenestestedene.

Det er lite forsket på kjønnsforskjeller i sykdomsutvikling og symptomer. Skal vi forebygge sykdom, og også prematur død, må det forskes mer på kvinner. Befolkningen må få bedre informasjon og kunnskap om kjønnsforskjeller. Vi må også styrke innsatsen for bedre migrasjonshelse.

Det er viktig å komme raskt i gang med tiltak, i en nasjonal kvinnehelsestrategi. I tillegg bør det legges fram en stortingsmelding om kvinnehelse.

Oslo Arbeiderparti vil:

- prioritere kvinnehelse, forskning på kvinnehelse og at kvinner i alle aldre gis likeverdige helsetjenester i alle livsfaser

- at kjønnsperspektivet skal innlemmes i offentlige planer og strategier i helse- og omsorgstilbud
- bedre jenter og kvinners seksuelle og reproduktive helse og jobbe for at føde- og barseltilbudet styrkes
- vurdere å fjerne øvre aldersgrense for livmorhalsprøve og mammografiscreening
- intensivere innsatsen for å øke deltagelse i Mammografiprogrammet for grupper som ikke er nådd
- ha et godt tilbud om flerkulturell doula, og sørge for god informasjon om tilbudet
- jobbe for at økonomi ikke forhindrer mulighetene til å benytte seg av livsviktig helsetilbud

Psykisk helse

Mange mennesker i byen vår sliter med psykiske helseplager. Forskning viser at psykiske lidelser er en av hovedårsakene til at folk ikke er i arbeid, og bidrar til 10-20 år færre leveår enn gjennomsnittet. Oslo Arbeiderparti mener at det skal være lett og ubyråkratisk å få hjelp, og at hjelpen skal være sammenhengende. Det forebyggende perspektivet ses i øvrig politikk, som oppvekst, boforhold og tilknytning til arbeidslivet. Oslo Arbeiderparti mener vi trenger en vesentlig styrking av det psykiske helsevernet, og er bekymret for en stadig større todeling der de med betalingsevne kan kjøpe seg fram i køen.

Oslo Arbeiderpartiet vil:

- at staten utreder fordeler og ulemper ved at kommunen overtar deler av det psykiske helsetilbudet som i dag styres av spesialisthelsetjenesten, med kommunen representert i prosessen
- skaffe flere psykologspesialister med kommunal avtale
- ta initiativ til at avtalespesialistene i større grad blir integrert i det offentlige tilbudet, og at prioritering styres mer etter reelt behov
- vurdere rekruttering av psykologistudenter til lavterskel psykisk helsetjenester
- videreutvikle og styrke ordningen Rask psykisk helsehjelp i bydelene
- at kommunen tar initiativ til at BUP er mer til stede på skolene
- vurdere å etablere flere ambulante samhandlingsteam, som FACT, i flere bydeler og utvide det til å gjelde flere målgrupper
- styrke samarbeidet mellom bydelene sine helsestasjoner og skolehelsetjenesten
- be staten vurdere innføring en fullfinansiert helsesykepleiernorm i tråd med Helsedirektoratets anbefaling
- styrke arbeidet for forebyggende tiltak rettet mot studenters psykiske helse, særlig koblet til ensomhet
- lage en NOU der man ser på sammenhengen mellom psykiske utfordringer, frafall i videregående og det å havne utenfor arbeidslivet

Gode helse- og omsorgstjenester for eldre

Vi blir flere eldre, og mange av oss lever lange og gode liv. Fordi vi lever lenger, vil mange av oss også bli sykere mot slutten av livet. Den utviklingen står vi midt i nå. Med en aldrende befolkning så må vi sikre oss helsetjenester som er rigget for den veksten.

Vi må handle etter den virkeligheten vi står i. På 1970-tallet var nordmenn pensjonister i 7 år i snitt. Nå er vi pensjonister i 24 år, og denne utviklingen fortsetter. Den demografiske

utviklingen gjør at vi blir flere pasienter i forhold til ansatte i helsetjenestene. Denne utviklingen vil kreve at vi jobber offensivt med rekruttering og kompetanseheving i tjenestene våre. Oslo Arbeiderparti er opptatt av at vi har en god oppgavedeling i pleie- og omsorgstjenestene våre slik at personell med helsefaglig kompetanse skal ha mer tid til å kunne yte pleie- og omsorg. Vi vet også at mange pårørende står i vanskelige situasjoner over tid. Pårørende skal oppleve å få god støtte og avlastning.

I Oslo har vi en lang tradisjon for samarbeid med ideelle aktører. Disse aktørene er med å styrke, supplere og bidrar til utvikling av de kommunale helsetjenestene i Oslo. For eksempel er over 30 prosent av sykehjemsplassene våre driftet av ideelle aktører, og det er bra. Oslo Arbeiderparti er opptatt av, og forutsetter, at kravene i Oslomodellen om et seriøst arbeidsliv også gjelder overfor ideelle aktører.

Oslo Arbeiderparti vil:

- styrke helse- og omsorgstjenestene våre, slik at de er godt rustet til å møte utviklingen og veksten blant antall eldre i framtida
- sikre at helsehusene i Oslo er organisert på en slik måte at det skaper trygghet for pasientene våre, samt at rett kompetanse sikres, og at samarbeidet og kommunikasjonen mellom sykehusene og helsehusene er så god som mulig, til det beste for pasienten
- at det jobbes godt sammen på tvers av forvaltningsnivåer, med pasienten og de som skal få helsehjelp i fokus
- videreutvikle og sikre stabil drift av åpne arenaer og møteplasser for eldre
- drive oppsøkende arbeid for å komme i kontakt med flere eldre, og for å gjøre tilbudene kjent for gruppa

Krafttak for å forebygge demens og styrke demensomsorgen

I overkant av 100.000 nordmenn lider av demens. 400.000 er nær pårørende til en med demens. Antallet demenssyke vil trolig fordoble seg de neste 28 årene. Ifølge Nasjonalforeningen for folkehelsen er det fortsatt bare halvparten av demenssyke som har fått diagnose, kun en av tre får tilbud om dagaktivitet og under 10 % får tilgang på viktig teknologi, som GPS.

Vi må gjøre kommunene og bydelene i stand til å ivareta sine oppgaver innen demensomsorg. En stor andel av omsorgsinnsatsen for demente utføres av pårørende. Mange ønsker å være der for sine nærmeste, men mangel på støtte gjør at pårørende må gi opp jobb og mange blir også syke selv av belastningen. Ulønnet omsorgsarbeid utgjør også et likestillingsproblem som må adresseres. Vi er helt avhengig av den frivillige omsorgsinnsatsen som gjøres av pårørende.

Oslo Arbeiderparti vil:

- styrke satsingen på forskning, og intensivere ambisjonen om at Norge skal ta en internasjonal lederrolle innen forskning på demens
- trappe opp innsatsen for forebygging og folkehelse for å bekjempe demens
- sørge for at flere gis tidlig diagnose, og slik sikres riktig hjelp og oppfølging
- utvikle og gi bedre tilgang til teknologi

- sikre god bemanning i demensomsorgen, og utdanne og rekruttere nok helsepersonell
- sørge for at mennesker med demenssykdom gis aktivitetstilbud, både de som bor hjemme og de som bor på institusjon
- at det nasjonalt skal gjennomføres flere offentlige opplysningskampanjer om demens
- styrke støtte til pårørende, og gjøre det enklere å få kontakt, støtte og oppfølging
- vurdere å øke antallet dager arbeidstakere har rett til permisjon for å gi nødvendig omsorg til foreldre, ektefelle, samboer eller registrert partner
- styrke samarbeidet med frivillige organisasjoner som jobber med demens
- jobbe for at Oslo skal bli en demensvennlig by
- lage en egen uttalelse om demens på landsmøtet

Fastlegeordningen og samhandling

Fastlegeordningen er grunnmuren i vår felles helsetjeneste, og fastlegene yter god helsehjelp til befolkningen. Fastlegeordningen har større rekrutteringsproblemer enn tidligere. Noe av det viktigste vi gjør for å motvirke en todelt helsetjeneste, er å sørge for en fortsatt stabil fastlegeordning, som rekrutterer nye og beholder dagens fastleger. Arbeidsmengden er en stor rekrutteringsutfordring. Oslo Arbeiderparti mener det bør gjennomføres en gjennomgang av fastlegenes oppgaver, for å sikre at de bare benyttes til det de er best til, samt se på muligheter for å avlaste de med blant annet bistand fra annet helsepersonell.

Oslo Arbeiderparti vil:

- arbeide for å styrke fastlegeordningen, samt redusere forskjellene mellom bydeler og sikre at alle bydeler i Oslo har god og tilstrekkelig tilgang til fastleger
- etablere faste digitale møtepunkter mellom fastleger og hjemmesykepleien for å diskutere brukere
- vurdere om grenseflaten mellom spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten er forskjøvet for mye over mot fastlegene med samhandlingsreformen
- motvirke den stadige overføringen av oppgaver til fastlegene, og at oppgaver som ikke hører hjemme i helsetjenesten ikke skal behandles av fastlegen
- utvikle og ta i bruk gode teknologiske løsninger og systemer for strukturert overføring av informasjon mellom aktører både i kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten
- se på muligheter for å inkludere fastleger i kvalitetsarbeid og utvikling av den kommunale helsetjenesten

Personer med kjønnsinkongruens må sikres god og helhetlig helsehjelp

Arbeiderpartiet vil at alle mennesker, uavhengig seksuell orientering, kjønnsuttrykk eller kjønnsidentitet skal kunne leve frie og trygge liv. Særlig skal Arbeiderpartiet jobbe for at transpersoner og mennesker med kjønnsinkongruens skal sikres et verdig og kunnskapsbasert helsetilbud. For Arbeiderpartiet må det innebære en regjering som alltid jobber for å styrke LHBT+ -personers rettigheter, helsetilbud og levekår.

I den nasjonale levekårsundersøkelsen blant LHBT+ -personer i Norge, framkommer det alvorlige tall for hvordan det står til med transpersoner. Mer enn 30 % av alle transpersoner har forsøkt å ta livet sitt. 70 % sliter med selvmordstanker og nesten 50 % oppgir å ha bli presset til seksuelle handlinger. Det finnes sannsynligvis ingen minoriteter i Norge som har dårligere psykisk helse.

I 2020 bestemte Verdens Helseorganisasjon at trans ikke lenger er en psykisk lidelse. Likevel krever Rikshospitalet fortsatt en psykisk diagnose for å gi kjønnsbekreftende behandling. Arbeiderpartiet må jobbe for å sikre at transpersoner har et like godt helsetilbud over hele landet, uansett hvor de bor.

Oslo Arbeiderparti vil:

- avslaget om å gjøre helsestasjon for kjønns- og seksualitetsmangfold (HKS) til nasjonalt kompetansesenter må omgjøres, og at senteret må få økt tilskudd og støtte
- regjeringen må forsterke innsatsen med å opprette regionale behandlingssentre for kjønnsinkongruens, tilstrekkelig kompetanse og personell
- klagesakene mot tilbudet på Rikshospitalet må gjennomgås og følges opp for å sikre at dagens tilbud er i tråd med internasjonale retningslinjer
- regjeringen alltid må jobbe for å sikre mennesker med kjønnsinkongruens tilstrekkelig og helhetlig helsehjelp tidlig nok i livet, slik at behandlingen kan få et best mulig resultat
- det må iverksettes økt innsats for psykisk helsehjelp for transpersoner og andre LHBT+ -personer

Tillitsbasert styring og ledelse i helse og velferd

Tillit bygges gjennom gode prosesser. Det krever rom til å prøve, feile, lære og endre. Grunnleggende i slik tilnærming er vissheten om at det er de «som har skoen på som vet hvor den trykker». Det betyr at alle tjenester, virksomheter og institusjoner må ha kompetanse slik at alle parter blir hørt.

Oslo Arbeiderparti vil:

- videreføre det gode arbeidet med tillitsbasert styring og ledelse i Oslo kommune, herunder bruke data vi har til å utvikle tjenestene
- sikre at ansatte, brukere og pårørende har en sterk stemme i utviklingen av tillitsbasert styring og ledelse
- redusere omfanget av mål, og omfanget av mål- og resultatstyring i hele organisasjonen, i tillegg til å satse på samskaping som et viktig verktøy for samspill mellom offentlig og ideell sektor

Assistert befruktning

Oslo Arbeiderparti vil:

- utvide muligheten til assistert befruktning, slik at en enslig kvinne og en enslig mann som ønsker å få barn sammen, kan få til dette i regi av det offentlige tilbudet i Norge. Vurdere om det skal innføres egenandel i disse tilfellene.
- jobbe for at det innføres en ordning med at den som er gift med mor når barnet fødes, er automatisk juridisk medmor, der barnet er blitt til ved assistert befruktning. Loven må endres slik at medmor slipper å søke om å bli juridisk forelder.

2. Lekser, eksamen og yrkesfag

Hjemmelekser

Oslo Arbeiderparti vil ha en skole som motvirker forskjeller og gir alle like gode muligheter til å lykkes. Det er viktig at man får utdelt repetisjonsoppgaver og at elever lærer seg å jobbe selvstendig med skolearbeid. Samtidig vet vi at hjemmelekser reproducerer sosiale forskjeller i skolen, og favoriserer elever med ressurssterke foreldre, som kan få hjelp til skolearbeidet hjemme. For å gi alle elever like muligheter, må skolearbeidet utføres i ordinær skoletid. Da lærer barna å jobbe selvstendig med oppgaveløsning samtidig som alle elever har lik tilgang til hjelp.

Oslo Arbeiderparti vil:

- ha som hovedregel at skolearbeidet skal bli gjort i løpet av skoledagen
- at det fortsatt skal være opp til lærerne å vurdere det faglige behovet for lekser
- tilby leksehjelp på alle ungdomsskoler og videregående skoler

Alternativer til eksamen

En sterk fellesskole, der alle har like muligheter er en av bærebjelkene i et sosialdemokratisk samfunn. Målet med skolen må være at alle elever får sluttvurdering og like gode muligheter til å lykkes. Det er på tide å gjennomgå vurderingsformene i skolen på nytt, slik at dagens skole er tilpasset dagens elever på best mulig måte. Eksamensordningen skaper i dag store forskjeller og viderefører høyresida sin skole med stress og testing. Derfor vil Oslo Arbeiderparti endre dagens eksamensordning for å gjøre den mer forutsigbar og rettferdig.

Kunnskapsministeren har bedt norske fylker om å teste ut alternative vurderingsformer til eksamen. Oslo Arbeiderparti vil ha helhetlige og rettferdige vurderingsformer.

Oslo Arbeiderparti vil:

- at Oslo skal gå foran og teste ut ulike vurderingsformer til eksamen
- søke staten om å gjennomføre alternativ til dagens eksamen

Yrkesfag

Oslo trenger at flere elever velger yrkesfag. I dag er det altfor få som går yrkesfaglige linjer, dette har sammensatte årsaker. Mange av de som velger yrkesfag, fullfører heller ikke studieløpet sitt. En viktig grunn til at mange ikke fullfører er på grunn av usikkerhet om læreplass.

Oslo kommune skal bli landets nest største lærebedrift, samtidig som man gjennom Oslomodellen, Norgesmodellen og gjennom trepartssamarbeidet sikrer tilgangen til flere praksisplasser og læreplasser.

Å bekjempe frafall i videregående skole er viktig for å sørge for at flere kommer seg ut i jobb og at færre havner utenfor. Frafallet er spesielt høyt blant elever på yrkesfag. Oslo Arbeiderparti vil derfor søke staten om et prøveprosjekt hvor man erstatter dagens fraværsgrense med en mer rettferdig, mindre rigid ordning.

Flere må velge yrkesfag for å lykkes med det grønne skiftet. Yrkesfaglig kompetanse er helt avgjørende for å komme opp med de gode løsningene og øke endringstakten.

Oslo Arbeiderparti vil:

- fullfinansiere fullføringsreformen og sikre at flere yrkesfagelever blir fagarbeidere
- gjennom trepartssamarbeidet garantere læreplass
- følge opp bedrifter og deres ansvar for å lære opp og rekruttere arbeidskraft
- styrke utstyrsstipendet
- innføre påbygg fra studiespesialisering til yrkesfaglige linjer
- erstatte dagens fraværgrense med en mer rettferdig, mindre rigid ordning
- at det skal være gode og sterke fagmiljøer for yrkesfag på skoler i alle deler av byen
- gi folk muligheten å velge yrkesfag i voksen alder gjennom ulike økonomiske støtteordninger
- ha som mål at yrkesfag skal være et like naturlig valg som studiespesialisering
- at skolerådgivningstjesten skal være oppdatert på yrkesfagtilbudene

3. Arbeid og sosial

Flere unge i arbeid

Arbeiderpartiets viktigste oppgave er å sørge for at alle som kan og vil jobbe, skal få muligheten til å jobbe. Deltakelse i arbeidslivet reduserer sosiale forskjeller og bidrar til bedre leve-, bo- og oppvekstvilkår.

I dag står nærmere 100.000 unge utenfor arbeidslivet. Halvparten av de unge som står uten jobb, utdanning og tiltak har heller ikke en ytelse for sitt livsopphold. Oslo Arbeiderparti vil derfor gjøre en særlig innsats for unge arbeidsløse. Arbeid gir økonomisk trygghet, frihet og fellesskap.

Sammenlignet med andre land er det i Norge høy sysselsettingsgrad blant unge mellom 15-29 år. Likevel er det mange unge uten varig tilknytning til arbeidslivet. Ufullstendig videregående utdanning er en sentral risikofaktor for manglende tilgang på fast arbeid. Mer enn halvparten av alle unge arbeidsløse har ikke fullført videregående utdanning. Det bør legges til rette for en tettere kontakt mellom bedrifter og yrkesfag tidligere, og etableres alternative veier inn i arbeid med kortere løp med praktisk arbeidsopplæring.

Å forhindre frafall i skolen er en av våre viktigste satsinger. Forebyggende arbeid må starte allerede på grunnskolenivå. Dyktige rådgivere og veiledere på ungdomsskolen er avgjørende for riktig yrkes- og utdanningsvalg for den enkelte. Vi vil sørge for en god offentlig skole med flere lærere, tidlig innsats, og tverrfaglighet i skolen som vil bidra til tettere oppfølging og et godt lag rundt elevene. Oslo Arbeiderparti vil at elever på ungdomsskolen og videregående får en oppstartssamtale med helsesykepleier i det de starter på skolen. Å mestre på skolen krever også innsats utenfor skolen. Politikk for sterkere fellesskap i skolen krever også politikk for sterkere fellesskap rundt skolen.

Utfordringer med psykisk uhelse øker blant barn og unge. Vi vil iverksette tiltak som tar tak i dette tidlig, og sørge for at barn og unge får tett oppfølging og hjelp. Arbeiderpartiet vil derfor sette inn en kraftfull innsats som ser utdanning, helse og arbeid i sammenheng. I Oslo har alle bydeler egne ungdomsteam i NAV, som følger opp og veileder de unge voksne som har behov for hjelp til å komme i arbeid eller få inntektssikring. Å få hjelp til å komme i jobb kan også innebære samarbeid om utdanning eller helsehjelp.

Vi vil videreutvikle Oslostandarden for samarbeid om gjennomføring av videregående opplæring. Vi vil sikre et godt tverrfaglig samarbeid om oppfølging av ungdom mellom 15 - 24 år som er helt uten opplæring eller arbeid, eller står i fare for ikke å fullføre videregående opplæring. Unge arbeidsløse bør få et tilbud om deltagelse i et helhetlig, arbeidsrettet og sosialt program. Tilbudet må gi adgang til relevante arbeidsrettede, kvalifiserende og brede sosiale tiltak.

NAV Ung bør være en del av ungdomsgarantien for å få flere unge i arbeid. NAV Ung skal sikre at unge som trenger hjelp til å komme i arbeid, får tidlig innsats og tett oppfølging så lenge det er nødvendig. Ungdom og unge voksne lever ofte liv i hurtig tempo samtidig som det er vanskelig for mange å få innpass i arbeidsmarkedet. Det er derfor viktig at NAV raskt får kontakt med unge arbeidsløse og at det gjøres en ekstra innsats for å sørge for at flest

mulig og raskest mulig får en varig og sterk tilknytning til arbeidslivet. Unge under 30 år må få tettere oppfølging gjennom en fast kontaktperson som bidrar til å bedre koordineringen mellom ulike instanser, som for eksempel mellom NAV, helsetjenestene og utdanningssektoren.

Oslo Arbeiderparti er spesielt bekymret for innbyggere som ikke er i arbeid, utdanning eller tiltak og som heller ikke har en trygdeytelse å leve av. Derfor har byrådet i Oslo igangsatt et nybrottsarbeid for å samle erfaringer om årsaker, hva som vil fungere for å få flere inn i arbeid, utdanning eller inntektssikring. Mennesker i alle livsfaser kan bli arbeidsløse og det kan være ulike årsaker til det. De av oss som er arbeidsløse må ikke påføres unødvendig **uro** med for lange ventetider og avklaringer for verken trygdeytelser eller inntreden i arbeidslivet.

Oslo Arbeiderparti mener at vi trenger et mer inkluderende og tilrettelagt arbeidsliv. Det må etableres flere og enklere veier inn i et arbeidsliv med faste og hele stillinger for de som kan og vil jobbe. Oslo kommune og statlige virksomheter må sette standarden for et tilrettelagt arbeidsliv for alle. Flere kan lære av Oslo kommunes ordning med å sammenstille nødvendige arbeidsoppgaver som ikke krever fag- eller høgskoleutdanning, og opprette stillinger som samtidig gir arbeidstakerne et kompetansehevende løp. Det er viktig at alle områder av byen har flere og varierte arbeidsplasser som et bidrag til å utjevne forskjeller. Oslo Arbeiderparti vil jobbe for at kommunen satser mer på arbeidsplassbasert kompetanseheving og utdanning. På den måten kan vi sikre en økning i ansatte med fagkompetanse samtidig som det vil bidra til at flere arbeidsløse får en kortere vei inn i arbeidslivet.

En svak tilhørighet til arbeidslivet øker også sjansen for å bli utnyttet av useriøse aktører, svart arbeid og lav organisasjonsgrad. Sammen med fagbevegelsen vil vi bekjempe sosial dumping og arbeidslivskriminalitet, begrense midlertidighet og innleie. Vi som arbeiderbevegelse skal sørge for at flere kan jobbe heltid, og et arbeidsliv som satser på livslang læring.

Oslo Arbeiderparti vil at alle mennesker møter en velferdsstat som stiller opp for dem. Vi vil ha et velferdssamfunn som kan gi deg trygghet selv om du av ulike årsaker ikke har tilgang på fast arbeid. Vi vil at alle skal ha frihet, trygghet og likeverdige muligheter. Barn og unge sine muligheter for frie valg i livet skal ikke begrenses og avgjøres av foreldrenes tilgang på arbeid. Ingen skal leve i fattigdom og vi må sørge for at alle innbyggerne har ytelser som gir dem forutsigbarhet og økonomisk trygghet. Oslo skal være en trygg og tilgjengelig by for alle uavhengig av bakgrunn og økonomi. Offentlige velferdsordninger med inntektssikring er en bærebjelke i vår velferdsstat.

Mange unge med funksjonsnedsettelse ønsker seg inn i arbeidslivet, men står i dag utenfor. Samfunnsskapt systemiske hindringer, diskriminering og fordommer står ofte i veien, og vi vil jobbe for å fjerne hindre. Det er store muligheter ved å få unge funksjonshemmede i arbeid. Kvalifiserte søkere som oppgir funksjonsnedsettelse, har mye lavere sannsynlighet for å bli innkalt til intervju. Vi vil ta tak i både de systemiske hindringene og fordommene som ligger til grunn. Vi vil sikre at flere personer med funksjonsnedsettelse får bidra i arbeidslivet etter eget ønske.

Oslo Arbeiderparti vil:

- intensivere innsatsen med å oppsøke unge arbeidsløse for å få flere inn i arbeid eller utdanning
- forsterke tilbud om kompetansepåfyll, etter- og videreutdanning samt tiltak og oppfølging
- gjennomgå stønader og ytelser for å sikre at de er på et nivå som gjør det mulig å leve av
- redusere ventetiden på dagpenger til åtte uker
- innføre NAV Ung
- ha egne konsulenter for unge under 30 år
- innføre NAV-veiledere i alle videregående skoler i Oslo
- intensivere arbeidet med tillitsreform i NAV
- gjøre det lettest mulig å etablere og opprettholde kontakt med NAV for den enkelte innbygger
- utvide satsingen på sommerjobber til ungdom til også å inkludere deltidsjobber gjennom hele året
- at det etableres flere lavterskel jobbsentre og UngJobb
- gjennomgå tiltak som kan bidra til forutsigbarhet, inntektssikring og tettere oppfølging for unge brukere i NAV
- jobbe for å utvide læreplassgarantien for alle fag
- at det satses mer på opplæringstiltak og skaffes flere arbeidstreningsplasser med muligheter for fast jobb
- legge til rette for næringsvirksomhet i byområder med lite næringsrettet virksomhet og lokalisere offentlige arbeidsplasser, herunder kommunale og statlige
- styrke Kvalifiseringsprogrammet (KVP), og sørge for at dette og andre egnede arbeidsrettede tiltak i større grad benyttes for unge arbeidssøkere
- at staten innfører gratis barnehage og aktivitetsskole i områder med store levekårsutfordringer
- støtte organisasjoner som aktivt jobber for å inkludere bredt og tilbyr gratis aktiviteter for barn og ungdom
- utvikle samarbeidsordninger mellom skole og arbeidsliv, blant annet gjennom utviklingsmidler til virksomheter som tilbyr integrerte løp i samarbeid med skolene
- gi økt støtte og insentiver til virksomheter som tilbyr stillinger hvor formålet er opplæring, utvikling og muligheter for unge mennesker med funksjonsnedsettelse
- fortsette med Oslo kommunes rekrutteringsordning med ordinære stillinger hvor funksjonsnedsettelse er et kvalifikasjonskrav
- styrke NAV som en tilrettelegger for arbeid og aktivitet for unge med funksjonsnedsettelse

Sosialpolitikk for en ny tid

Alle som kan og vil jobbe, skal få mulighet til det. Derfor trenger vi en velferdsstat som sikrer arbeid til alle, og gir alle friheten og tryggheten det er å delta i arbeidslivets fellesskap. I hele eller deler av livet kan det likevel være at man ikke kan eller har mulighet til å jobbe. Da trenger vi et sikkerhetsnett som kan gi hver enkelt en sikker inntekt og forutsigbarhet, og muligheten til å komme seg tilbake i arbeidslivet. Sosialdemokratiets oppgave er bygge ned barrierene som holder folk utenfor jobb, og styrke arbeidet for at flere kan og har mulighet til å jobbe. Det er vår oppgave, og derfor trengs det en sosialpolitikk for en ny tid.

Nå vokser fattigdommen fram i Norge på måter vi ikke har vært vant til. Gjennom det siste året har flere mennesker fått det vanskeligere enn før. Kriser rammer usosialt, og de som hadde minst fra før merker kombinasjonen av prisvekst, høyere rente, økte strømpriser og økt usikkerhet hardest. Oslo Arbeiderparti er opptatt av at offentlige inkassoer skal innkreves av offentlige aktører, som for eksempel etter modellen i Oslo med Innkrevingssetaten.

Ansatte i NAV og andre deler av hjelpeapparatet må få tillit og rom til å hjelpe på best mulig måte, og få bruke sitt faglige skjønn i møte med enkeltpersoner og familier. Oslo Arbeiderparti vil intensivere arbeidet med tillitsreformen i Nav. Det haster å rette opp i høyresidas ostepølvekutt og effektiviseringsregime i velferdsstaten. NAV-kontor og telefonlinjene må holdes åpne så alle vet man har et sted å få kontakt om man trenger hjelp. Det skal alltid være mulig å snakke med et menneske hvis man har behov for det. En tillitsreform må utvikles i samarbeid med de tillitsvalgte og deres organisasjoner, basert på kunnskap og faglig utvikling.

Oslo Arbeiderparti vil:

- intensivere arbeidet med en tillitsreform i NAV
- gjøre NAV-kontorene åpne og tilgjengelige, og sikre gode nok åpningstider både på kontorene og på telefon
- sikre at NAVs tjenester knyttet til økonomi og gjeldsrådgivning når ut til det som trenger det aller mest
- forby reklame for forbrukslån, og intensivere arbeidet med gjeldsregister og andre måter å hindre stor gjeldsgrad
- organisasjoner som deler ut mat og andre nødvendigheter må få tilstrekkelig støtte slik at de kan opprettholde tilbudet sitt
- utrede hvordan NAV kan gi gjeldsfrihet i en periode til økonomien er bedre
- presisere i sosialtjenesteloven at å eie bolig ikke skal frata muligheten for å kunne motta sosialstønad i en overgangsfase

For arbeiderbevegelsen har det alltid vært et mål at alle skal kunne leve verdige liv, uansett om man har mulighet til å jobbe eller ikke. Uføretrygd, arbeidsledighetstrygd og alle de andre ytelsene man kan få fra NAV skaper trygghet i livene til folk, og de utgjør en bærebjelke i velferdsstaten.

84 prosent av de som får utdelt mat fra frivillige matutdelinger, får allerede en ytelse fra NAV. De får AAP, mottar sosialhjelp, er uføre eller minstepensjonister. Det er en uverdigg situasjon for mennesker som fortjener en velferdsstat som stiller opp for dem. Oslo Arbeiderparti mener at å gå til Fattighuset aldri er en verdig løsning for enkeltmennesker, og mener at alle skal sikres verdige trygdeytelser.

Oslo Arbeiderparti vil:

- sikre at alle som utelukkende lever på uføretrygd og AAP har en minimumsinntekt på 2,6 G

4. Likestillingspolitisk uttalelse

En mer aktiv politikk for kjønnslikestilling i arbeids- og næringslivet

Økonomisk selvstendighet og et likestilt arbeidsliv er avgjørende for økt likestilling. Kvinner i Norge har høy yrkesdeltagelse. Et kjønnsdelt arbeidsmarked, og manglende likelønn mellom menn og kvinner, fører likevel til store forskjeller. Deltid, midlertidige ansettelser og lav lønn gjelder mer for kvinner enn menn. Det må utvikles flere tiltak mot kjønnsdeling i arbeidslivet, og for kompetanseutvikling i yrker med høy kvinneandel. En aktiv politikk for et trygt og organisert arbeidsliv, med hele, faste stillinger og krav til likestilling og mot diskriminering på arbeidsplassen, er grunnleggende for å styrke kvinners posisjon i arbeidslivet.

Blant kvinner er det en høyere andel med innvandrerbakgrunn som står utenfor arbeidslivet, og som er i lavtlønnsyrker og deltidsarbeid. Mange av disse opplever både direkte og indirekte diskriminering i arbeidsmarkedet. I tillegg er det ofte manglende likestilling i hjemmet. Mange kvinner vil skape sine egne arbeidsplasser, også småskala arbeidsplasser. Skolering og finansieringsordninger for gründere må gjøres mer tilgjengelig, med et særlig fokus på innvandrerkvinner.

Kjønnsbalansen i næringslivet må bedres. Det må derfor innføres lovfestet krav til minimumsantall av hvert kjønn i styrever. Flest mulig virksomheter må omfattes av krav om kjønnsrepresentasjon. Selv om mindre virksomheter unntas, må det settes relativt lave terskler for antall årsverk og omsetning. Krav om kjønnsbalanse i styrever er likevel ikke nok for å adressere likestillingsutfordringene i næringslivet. Det er fortsatt altfor liten andel kvinner i lederstillinger. Derfor må det også innføres flere tiltak, som styrking av aktivitetsplikten og arbeidsgivers ansvar for å fjerne strukturelle hindre for likestilling.

Oslo Arbeiderparti vil:

- fortsette å fremme heltid i hele arbeidslivet gjennom lovverk
- styrke trepartssamarbeidet for en mer aktiv likestillingspolitikk
- styrke arbeidet for likestilling og mot diskriminering, og jobbe mer systematisk med å utvikle aktivitets- og redegjørelsesplikten
- styrke kvalifiserende tiltak for innvandrerkvinner som faller utenfor andre ordninger
- sikre at praksisplasser fører til faste ansettelser
- legge til rette for flere kvinnelige gründere gjennom skolering og finansieringsordninger
- lovfeste krav til om kjønnsrepresentasjon i styrever i aksjeselskaper, stiftelser, boligbyggelag og samvirkeforetak
- innføre likestilling, herunder kjønnslikestilling, som prinsipp i statens prinsipper for eierutøvelse
- gjeninnføre krav i utredningsinstruksen om at alle forslag og tiltak fra offentlige organer må utredes i et likestillings- og kjønnsperspektiv, med mindre det sannsynliggjøres at dette ikke er relevant

Forsterk innsatsen for å bekjempe vold mot kvinner, partnerdrap og menneskehandel

Flest kvinner utsettes for vold, voldtekt, vold i nære relasjoner og partnerdrap. Dette er alvorlig kriminalitet og et samfunnsproblem som skal bekjempes. Kun halvparten av kommunene har fulgt oppfordringen om handlingsplan mot vold i nære relasjoner.

Oppfordring viser seg å ikke være nok. Det må stilles krav til alle kommuner om å ha handlingsplan mot vold mot kvinner og vold i nære relasjoner.

Politiet må gjøres i stand til å følge opp og prioritere voldtektssaker og partner- og familievold. Hvert fjerde drap i Norge er partnerdrap, og halvparten av alle drepte kvinner blir drept av en tidligere eller nåværende partner. Det er svært ofte forutgående hendelser før partnerdrap. Forebygging, avdekking, risikovurdering og risikohåndtering må prioriteres høyere. Ved brudd på besøksforbud må det gripes raskt inn, og voldsalarm må brukes mer. Menneskehandel er profittmotivert organisert kriminalitet som har store konsekvenser for både enkeltindivider og samfunn. Internasjonalt er prostitusjon og annen seksuell utnyttelse den vanligste formen for menneskehandel. Tvangsarbeid og organhandel er andre former for menneskehandel. En overvekt av ofre er kvinner og jenter. Utnyttelsen foregår på tvers av landegrenser, og bekjempelse av menneskehandel krever derfor tiltak både nasjonalt og internasjonalt.

Barn og ungdommer blir i økende grad utsatt for grooming og seksuell utnyttelse i sosiale medier, og gjennom sugardating-sider på nett. Aldri har det vært enklere å kontakte sårbare barn og ungdommer anonymt, og skjult fra voksne. Denne utviklingen krever en kraftfull samfunnsinnsats.

Oslo Arbeiderparti vil:

- få på plass nasjonal opptrappingsplan mot vold mot kvinner og vold i nære relasjoner snarest
- stille krav om at alle kommuner skal ha handlingsplan mot vold mot kvinner og vold i nære relasjoner
- at saker om partnervold prioriteres, og at Partnerdrapsutvalgets anbefalinger følges opp
- utarbeide en ny nasjonal handlingsplan mot menneskehandel
- aktører som har stor sannsynlighet for å komme i kontakt med ofre for menneskehandel, som politi, helsepersonell og personell i grensekontroll, må skoleres i identifisering av ofre for menneskehandel. Ofre for menneskehandel må beskyttes fra å bli retrafikkert.
- ha oppdatert kunnskap og forskning på salg av sex blant mennesker som bryter med normer for kjønn og seksualitet, og de særskilte utfordringene disse møter
- støtte frivillige kvinneorganisasjoners arbeid med å beskytte ofre for menneskehandel i opphavslandene
- at politiet skal prioritere oppfølging av sexkjøpsloven, også sexkjøp og hallikvirksomhet på nett
- gjennomgå lovverket med formål om et styrket lovverk som beskytter barn og unge mot kommersiell seksuell utnyttelse
- fremme nytt lovforslag i Straffelovens §315 (hallikparagrafen) som gir politiet hjemmel til å stenge nettsteder som driver og/eller tilrettelegger for hallikvirksomhet, herunder sugardating-sider
- styrke skolehelsetjenestens kunnskap om kommersiell seksuell utnyttelse av for å kunne identifisere utsatte barn og ungdom
- sikre flerkulturell kompetanse og kompetanse om æresvold blant alle som jobber med vold mot kvinner og vold i nære relasjoner
- følge opp sammenhengen mellom vold i nære relasjoner og organisert vold

Styrk kvinners rettigheter og representasjon i krig og konflikt

De største truslene mot menneskers grunnleggende rettigheter og sikkerhet er globale. Fattigdom, krig og konflikt, sykdom og epidemier, klimaendringer, seksualisert vold og terrorisme truer kvinners rettigheter og sikkerhet. I Europa er sikkerhetssituasjonen endret dramatisk.

Globale trusler må løses gjennom sterke internasjonale allianser. Norge har lang tradisjon for internasjonalt samarbeid, og vi må styrke samarbeid med internasjonale organisasjoner. Det nordiske samarbeidet må også få fornyet kraft. Sikkerhetssituasjonen i Europa gjør begge deler nødvendig.

Vi står sammen med alle som fordømmer Russlands angrep i Ukraina. Ukrainas suverenitet må respekteres, og vi krever at Russland umiddelbart stopper krigen mot Ukraina og det ukrainske folk. Vi frykter at situasjonen fortsatt vil forverres og at forholdene for kvinner og barn blir enda verre.

Kvinner og jenter påvirkes både annerledes og uforholdsmessig av krig og konflikt, og Norge må ta et solidarisk ansvar for at kvinners helt spesifikke behov for hjelp blir adressert og prioritert. Vi må også vise et spesielt ansvar for rettigheter til andre sårbare grupper, som LHBT+, funksjonshemmede og eldre. Økonomisk utrygghet, psykososialt stress og traumer, mangel på tilgang til seksuell- og reproduktiv helse, utnyttelse, kjønnsbasert vold og drap er brutale konsekvenser for kvinner i krig og konflikt.

FN-organisasjoner, EU og sivilsamfunnsorganisasjoner varsler også om en svært alvorlig situasjon for kvinner og barn på flukt – mange forsvinner ved grenseoverganger, og blir utnyttet og drevet ut i trafficking. Kraftfulle tiltak må rettes inn for å beskytte kvinner og barn fra utnyttelse – både i nærområdene, men også i alle land som tar imot flyktninger. FN og andre humanitære organisasjoner er bekymret for at situasjonen til millioner av mennesker i verdens konfliktområder forverres og blir glemt. Nærmere 90 millioner mennesker er på flukt over hele verden. Arbeiderpartiet er bekymret for denne utviklingen, og mener at vi gjennom sterk solidaritet og fortsatt internasjonalt samarbeid som sikrer fred og sikkerhet, må fremme kvinners rettigheter og utnytte kvinners ressurser, kompetanse og kunnskap bedre.

Oslo Arbeiderparti vil:

- styrke sivilsamfunns- og kvinneorganisasjoner og FN-organisasjoner
- at FNs resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet skal fortsette å være sentral i global forebygging av krig og konflikt
- forebygge alle former for seksualisert vold i krig og konflikt
- inkludere kvinners perspektiver på konflikt, fred og sikkerhet
- ivareta kjønnsperspektivet, og særlig styrke kvinners økonomiske sikkerhet og selvbestemmelse over eget liv og egen kropp
- at regjeringen skal jobbe sammen med allierte og samarbeidspartnere for at kvinners stemmer skal bli hørt, og at kvinner skal bli representert både i beslutningsprosesser om bistand og i konfliktløsning, fred og forsoning

Klimapolitikk og likestilling

Konsekvensene av klimaendringer er ekstreme, spesielt for sårbare grupper. I mange land opplever jenter og kvinner diskriminering. I flere land får ikke jenter utdanning, abort er forbudt eller lite tilgjengelig, og vold mot kvinner er utbredt. Klimaendringer kan sette jenter og kvinners posisjon ytterligere tilbake. Samtidig spiller kvinner en avgjørende rolle, for eksempel i global matproduksjon. Kvinner er også ofte mer avhengig av naturressurser, for eksempel for å sikre mat og rent vann. Det gjør at mange kvinner er spesielt sårbare for endringer i miljøet.

Mer intenst og hyppig ekstremvær, kan føre til at tilgangen til tjenester knyttet til seksuell- og reproduktiv helse, kan reduseres, og i verste fall stoppe. Det igjen kan føre til økt risiko for uønskede graviditeter og komplikasjoner ved graviditet. Klimaendringer er med på å forsterke ulikheter, og når for eksempel en families inntekt forsvinner, går det ofte på bekostning av jenters skolegang.

Likestilling er en forutsetning for å oppnå bærekraftsmålene. Bærekraftsmål 5 om likestilling, må også kobles til de andre bærekraftsmålene for at ikke eksisterende kjønnsforskjeller øker. Det er derfor viktig at kjønnsperspektivet er sentralt i alle deler av arbeidet med miljø og klimaendringer.

Kvinner rammes hardt av klimaendringer, og bidrar også til å skape flere og bedre løsninger. Klimakrisa er ikke kjønnsnøytral. For at vi skal klare å løse den, må likestilling settes tydeligere på den klimapolitiske agendaen. Fortsatt er det ofte flest menn ved forhandlingsbordet, og for å skape varig endring, er det avgjørende at kvinner inkluderes og er en sentral del av beslutningsprosessene.

Oslo Arbeiderparti vil:

- kvinner må involveres i beslutningsprosesser og være en sentral del av klimaforhandlinger
- kjønnsperspektivet må være sentralt i alle deler av arbeidet med miljø og klimaendringer
- det må være en prioritet å opprettholde jenters rett til utdanning, både før, under og etter situasjoner forårsaket av klimaendringer
- det må være helhetlig oppfølging og en kontinuerlig tilgang til informasjon og tjenester for seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, spesielt i krisesituasjoner

5. Strøm og Energi

En fortsatt sosialdemokratisk strøm- og energipolitikk

Denne uttalelsen bygger på tiltakene som er beskrevet i Oslo Arbeiderpartis uttalelse "[En sosialdemokratisk energipolitikk](#)" fra mars 2022, og tiltakene i denne uttalelsen må sees i sammenheng med disse.

Innledning

Arbeiderbevegelsen har en stolt historie for ansvarlig forvaltning av naturressurser og fornybar energi. Vårt kraftsystem er bygget på offentlig eierskap til ressursene, regulering gjennom konsesjoner og et skattesystem som skal komme fellesskapet til gode. Gjennom utveksling av kraft med Europa har Norge sikret store inntekter fra våre kraftressurser, tilgang på kraft i perioder med underskudd og samtidig sikret trygghet og stabilitet for våre naboland.

Dagens energisystem har i utgangspunktet tjent Norge godt. Men krigen i Ukraina har vist hvor sårbar Europa er når energisystemet blir satt på prøve. Klimakrisa krever samtidig en omfattende omlegging fra et fossilt til fornybart energisystem, og massiv utbygging av fornybar energi. Det er avgjørende at vi sikrer konkurransefortrinnene for kraftintensiv industri og lave strømpriser til husholdningene. De store utfordringene krever et tempo i utbygging av energi vi ikke har sett før, og at vi tar utfordringene på alvor.

Utfordringene vi må løse

Vår tids største utfordring er **klimaendringene**. Dagens energipolitikk krever at vi legger om til et fornybart energisystem, samtidig som vi må hindre unødvendig nedbygging av naturressurser. Fremtidens energisystem vil kreve at vi samarbeider med andre land om å sikre tilgang på nok fornybar energi. Samtidig må Norge gjennom en av de største omleggingene i energipolitikken enn vi har sett på mange år.

Norge ligger an til **kraftunderskudd** i årene som kommer, enkelte anslår allerede i 2026. Elektrifisering av en rekke sektorer i samfunnet øker behovet for mer strøm, samtidig som vi har store ambisjoner for utvikling av ny fornybar energi. Særlig elektrifisering av sokkelen i utvalgte områder gir oss stort behov for mer fornybar energi. Klimakrisa krever at vi omstiller samfunnet fra fossile energikilder til fornybare. Manglende utbygging av ny, fornybar energi kan gi store konsekvenser for Norge.

Vårt energisystem påvirkes av **internasjonale forhold**. Krigen i Ukraina har vist at også energipolitikk er sikkerhetspolitikk, og Norges gassleveranser er avgjørende for å sikre stabilitet og forutsigbarhet. Samtidig har tregheten i omstilling gitt dramatiske konsekvenser for Europas evne til å sikre tilgang på energi, og det er store behov for å øke utbyggingen av fornybare energikilder på kontinentet.

Vår tilgang på vannkraft har gitt Norge et stabilt, men **væravhengig kraftsystem**. Det gjør oss sårbare for perioder med lite nedbør og lite snøsmelting, og avhengig av å importere kraft i perioder. Klimaendringene kan bidra til at konsekvensene av værforhold kan bli enda større, og gjør oss mer sårbare for tilgang på kraft.

Vårt energisystem

Oslo Arbeiderparti mener det er avgjørende å sikre nasjonalt eierskap til våre naturressurser og rettferdig skattlegging av utnyttelse. Vi ønsker fortsatt et konsesjonsbasert system og sterk regulering, slik vårt energisystem alltid har vært bygget på. Samtidig er det avgjørende med et energisystem som er koblet til Europa og kan bidra til å løse den økte etterspørselen etter fornybar energi på tvers av landegrenser. Tilkoblingen er avgjørende for å hindre kraftunderskudd i perioder, samtidig som det totalt sett bidrar til mindre nedbygging av natur. Norge må aktivt ta rolle i EUs diskusjoner om strøm- og energimarkedet og sikre at ny politikk utvikles i tråd med norske interesser. Må vi også sikre norske interesser i infrastruktur og utbygging, og vurdere økt statlig eierskap i flere utbyggingsprosjekter innen fornybar energi.

Det viktigste virkemiddelet for å sikre overskudd på kraft, redusere konsekvensene av klimaendringene og redusere strømprisene, er å bygge ut mer energi. Denne uttalelsen bygger på tiltakene som er beskrevet i Oslo Arbeiderpartis uttalelse "En sosialdemokratisk energipolitikk" fra februar 2022, og utviklingen innenfor havvind, solenergi, vannkraft, vindkraft og annen grønn industri må sees i sammenheng med dette.

Oslo Arbeiderparti vil:

- raskt øke kapasiteten for saksbehandling av utbygging av fornybar kraft
- fjerne søknadsplikten i plan- og bygningsloven for utbygging av sol på tak og gjennomføre endringer i regelverket som tillater deling
- rammevilkår for kraftproduksjon skal legge til rette for investeringer i ny produksjon, oppgraderinger av vannkraftverk og gi mulighet til å bygge ut ny, grønn energi. Samtidig skal fellesskapet sikres inntekter fra forvaltning av felles ressurser.

En god strømstøtteordning for folk flest

Regjeringen har innført en ordning med strømstøtte som betyr mye for husholdningene. Oslo Arbeiderparti støtter forslagene som nå har kommet om å forbedre ordningen og utvide den så den varer ut 2024. Strømprisene er fortsatt betydelig høyere enn det vi har vært vant med. Da er det riktig å beholde en raus støtteordning. Det er likevel ulemper med dagens ordning som knytter seg til fordeling og insentivene til å spare strøm. Derfor bør dagens støtteordning evalueres, og det bør vurderes tiltak og innretninger knyttet til husholdningenes støtteordninger som kan veie opp disse ulempene.

Over tid må målet være å bidra til å redusere folks strøm- og energiforbruk så strømprisene ikke har så stor betydning for folks økonomi. Ulempen med dagens ordning er at den svekker insentivene til å spare strøm. Etter hvert som strømstøtteordningen kan trappes ned, bør man legge den om så folk får større uttelling for å spare strøm. Lavere strømpriser gjør at staten bruker mindre penger på strømstøtte, noe som igjen gjør det mulig å sette av mer midler til effektive energisparingstiltak i husholdningene.

Oslo Arbeiderparti vil:

- det er riktig å beholde en raus støtteordning så lenge det er ekstraordinært høye strømpriser. Ordningen bør evalueres med særlig fokus på fordelingshensyn og insentivene til å spare strøm

- innføre strengere krav til strømselskapenes markedsføring av pris, varighet og avtaletype, styrke informasjonen til den enkelte og styrke håndhevingen og sanksjonering mot strømselskap som bryter avtaler eller markedsføringsloven

Ny grønn industri og næringsliv

Skal vi omstille norsk økonomi og kraftproduksjon fra fossilt til fornybart, er Norge nødt til å utnytte våre fortrinn. Da trengs det økt satsning innen industri og næringsliv der vi har forutsetninger for å lykkes, slik som havvind, batteriproduksjon, hydrogen og andre grønne industrier. Staten må ta en aktiv rolle gjennom økonomiske insentiver og gode rammevilkår for utviklingen av disse industriene, samtidig som man må gjennomgå potensielle barrierer og redusere unødvendig omfattende saksbehandling.

Et avgjørende steg for å sikre at utviklingen av nye industrier kan komme på plass, er gode fastprisavtaler for industriaktører og tilgang på kraft. Derfor trengs det raskt utbygging av strømmnett og flere insentiver for å tilby fastprisavtaler på strøm. Utbyggingen av kraftnettet bør ta utgangspunkt i samfunnsøkonomisk lønnsomhet og faglige vurderinger.

Oslo Arbeiderparti vil:

- at det må bygges ut kraftnett over hele landet i tråd med økt behov for tilgang på fornybar kraft
- det må gjennomgås insentiver, rammevilkår, saksbehandling og regelverk for å bygge ut ny, grønn industri og sikre raskere utbygging av kraftnettet
- at det offentlige må sørge for at kraftselskapene tilbyr fastprisavtaler til konkurransedyktige priser
- kjernekraft er en viktig bidragsyter til energimiksen i Europa vi må følge videre med på, men at Norge i første omgang må prioritere utvikling av fornybar energi vi allerede har gode forutsetninger for å lykkes med

Mer energisparing og -effektivisering

Det økte energibehovet gjør at vi må prioritere *hva* vi skal bruke strøm på. Vi må bruke mindre strøm enn i dag, og mange steder må vi bruke strøm smartere. Det er store muligheter innen energieffektivisering- og økonomisering. Samtidig må det være mulig å gjøre ENØK-tiltak for vanlige folk og de med dårligst råd.

Vi har nå mye erfaring og forskning som viser at energisparing ikke kan overlates til markedet alene. Det holder heller ikke med økonomiske insentiver, det trengs reguleringer og kunnskapsutvikling for å få til ENØK-tiltak i stort monn. Oslo Arbeiderparti ønsker å stille strengere krav til energibruk i både nye og eksisterende bygg, og bidra til at energisparing realiseres gjennom subsidier og gunstige lån. Utviklingen av energi som en tjeneste gjør det mulig å lage gode låneordninger som kan finansiere energisparing også for husholdninger med lav inntekt, på en måte som effektivt og rettferdig gir husholdningene en lavere totalregning fra dag én.

En av hovedutfordringene nå er at alle våre strømmnett må dimensjoneres for forbruket på de aller kaldeste dagene. Alle energisparingstiltak som bidrar til å redusere strømforbruket de dagene vi bruker mest strøm har dermed en dobbel gevinst, de sparer både strøm og kostnader ved nettutbygging. Vi er derfor opptatt av å redusere bruken av strøm som

varmekilde i norske bygg. Fjern- og nærvarme har et stort potensial i Norge. Vi trenger et nasjonalt program for realisering av disse energikildene, og sterkere mulighet for å kommunene å pålegge bruk av fjern- eller nærvarme i byggene.

Oslo Arbeiderparti vil:

- det er avgjørende å endre ENOVAs mandat slik at det også kan gi støtte til modne teknologier
- utvikle lavterskel støtteordninger til energieffektivisering for lavinntektshusholdninger slik at de får sterkere insentiver til å gjennomføre sparings- og effektiviseringstiltak
- det i større grad må åpnes for å fullfinansiere energitiltak i både private og offentlige bygg for å få fart på redusert strømforbruk

Hensyn til natur og miljø

Noe av det mest krevende i energipolitikken er spørsmål om utbygging og hensyn til natur og miljø. Samtidig som det kreves en enorm utbygging av fornybar energi, er også naturkrisen avhengig av at vi tar vare på mer av norsk natur. Derfor må noen naturområder særlig ihensyntas i utbyggingsspørsmål, og noen prinsipper må ligge fast.

I noen tilfeller kan det skje at utbygging av energi kan komme i konflikt med naturområder for urbefolkningen, slik som på Fosen. Oslo Arbeiderparti forventer at regjeringen nå finner gode løsninger for den sørsamiske kulturen i samarbeid med Sametinget, samiske interesser og de reineierne som har fått sine menneskerettigheter krenket. I tillegg må regjeringen foreta en gjennomgang av regelverk og praksis, for å sikre at lignende menneskerettsbrudd ikke skjer igjen. Det er avgjørende å sikre god sameksistens i slike saker i framtida.

Oslo Arbeiderparti vil:

- det ikke skal bygges ut nye vannkraftverk i vernede vassdrag. Unntak kan i særlige tilfeller gjøres i sammenheng med flomforebygging.
- våre menneskerettslige forpliktelser overfor samer som urfolk må ivaretas

6. Oljefondet ut av olje og gass

Statens formue er i dag sterkt eksponert for endringer i oljeprisen. Hvis Oljefondet, formelt kjent som Statens Pensjonsfond – utlands referanseindeks ikke inneholder olje- og gassaksjer vil det være et viktig bidrag til å redusere oljepriserisikoen Norge utsettes for. I 2017 tok Norges Bank selv til orde for at olje- og gassaksjer tas ut av referanseindeksen for Fondet på samme måte som kull. Norge er nemlig betydelig eksponert for oljeprisen gjennom sitt eierskap på 67 prosent i Equinor, inntekter fra statlige eiendeler i olje og gass på norsk sokkel, høy andel av norsk eksport er olje og gass, og Statens Pensjonsfond - utland store beløp i olje- og gassaksjer. I perioder med oljeprisfall vil verdien av alle disse kunne bli redusert samtidig. Derfor bør Statens pensjonsfond – utland ved NBIM få lov til å kvitte seg med olje- og gassaksjene. Det er ikke bare lurt for å posisjonere Fondet finansielt for fremtiden, men også et riktig klimasvar på Norges økte energiinntekter som følge av Ukraina-krigen. Ved at olje- og gassinntektene investeres i fornybart og ikke reinvesteres i fossilt, vil det også være et viktig og tydelig bidrag til den helt nødvendige omstillingen vi står ovenfor. At Fondet ikke lenger investerer i olje og gass vil være et betydelig signal til andre finansaktører og energibransjen.

Oslo Arbeiderparti vil:

- at Statens pensjonsfond utland skal trekke seg ut av fossile aksjer ved at olje- og gassaksjer (produksjon) tas ut av fondets referanseindeks

7. Gi byene lokal handlefrihet

Gjennom de siste årene har Arbeiderpartiet og byrådet vist at Oslo kan være en foregangskommune i klima-, miljø- og samferdselspolitikken. Vi har stått bak nye løsninger som fossilfrie byggeplasser, elektriske busser og opphevede sykkelfelt. Dette er løsninger som ikke fantes på nasjonalt plan da vi tok over, og heller ikke har blitt drevet fram av nasjonal politikk. Nå ser vi at løsningene fungerer. De er med på å gjøre byen bedre og mer miljøvennlig. De er populære. Og de setter spor etter seg utenfor byens grenser, både i Norge og internasjonalt.

Vi ønsker at Oslo skal fortsette å være en foregangskommune. Vi ønsker å ta det beste fra både norske og internasjonale eksempler og bruke løsningene til å gjøre byen bedre. Vi har store fagmiljøer i Oslo, som på mange områder er mer kompetente enn sine statlige motpartere. Vi har også et behov for å utvikle lokale løsninger som kanskje ikke passer over hele landet, men som vil fungere her i byen. Ofte ser vi at statlig regelverk er til hinder eller legger begrensninger på det arbeidet vi ønsker å gjøre. Nå ber vi om større lokal handlefrihet.

Oslo Arbeiderparti vil:

- stille krav om fossilfrie og etter hvert utslippsfrie byggeplasser
- innføre nullutslippssoner
- bruke kamera til oppfølging av trafikkskilt for å trygge skoleveier og boliggate
- bruke automatisk trafikk kontroll (ATK) på flere veier
- teste høyresving mot rødt lys for syklister
- enklere tilrettelegging for kjørende med HC-bevis, med mulighet til for eksempel å kunne bestemme HC-parkering der det er skiltet med parkering forbudt, slik det er i Sverige.
- mildere krav til HC-kort enn de nasjonale retningslinjene
- enklere regler for trafikkskilting for å kunne redusere skiltjungelen i bygatene.
- bruke parkeringsavgifter som virkemiddel også på private, kommersielle parkeringsplasser
- prøve ut 20 km/t som øvre fartsgrense i boliggate

8. Europeisk og internasjonalt samarbeid og handel stadig viktigere

Internasjonalt samarbeid og handel er under økt press som følge av en ny geopolitisk realitet. Norges plass i verden utfordres av stormaktsrivalisering, krig i Europa og det grønne skiftet. Norge er storeksportør av naturressurser. Men, som et lite land med en mellomstor økonomi er vi avhengige av bredt og åpent globalt samarbeid. En regelstyrt verdensorden og en bedre organisert verden er avgjørende for at Norge skal fortsette å skape velferd for våre innbyggere og hevde våre interesser internasjonalt.

Det er i alle lands interesse at samhandelen i verden opprettholdes. Europa og Nord-Amerika vil måtte dele rollen som premissleverandører med Kina og andre fremvoksende økonomier.

Norges behov for samarbeid i forsvarspolitikken er i det store og det hele ivaretatt gjennom Norges NATO-medlemskap. At Sverige og Finland blir medlemmer i NATO er i Norges interesse og gjør at det kan tenkes nytt om forsvaret av den skandinaviske halvøy. Hva som inngår i begrepet forsvarspolitik, er lite i endring. Sikkerhetspolitikk er derimot et begrep hvis innhold stadig utvides. Handelspolitikken, samt miljø-/klima- og ressurspolitikken er en stadig voksende del av sikkerhetspolitikken, og NATO er ikke en organisasjon som har til oppgave å ivareta disse sidene ved medlemslandenes sikkerhetsbehov.

Handel blir til sikkerhetspolitikk mange steder. Vestlig lederskap og verdier svekkes globalt. Dette skaper et tøffere utenrikspolitisk landskap for Norge å navigere i.

I et slikt landskap blir det helt avgjørende at Norge styrker og utbygger samarbeidet med våre vestlige allierte, nordamerikanske og europeiske demokratier. Det tette samarbeid på grunn av den akutte energikrisen har brakt oss nærmere EU, men det går ikke av seg selv. Samtidig er det viktig at Norge er åpen for tett samarbeid med fremvoksende økonomier og demokratier over hele verden.

I en tid hvor den aktive næringspolitikken gjør et kraftig comeback for å svare særlig på klima- og naturkrisene, blir det viktigere at balansen mellom frihandel, subsidier og globalt samarbeid innrettes riktig og ikke blir til hinder for samarbeidet mellom vestlige demokratier. Vi må unngå et subsidiekappløp med våre vestlige allierte i et grønt skifte. Vi må holde fanen høyt for at Norge er en del av det indre marked med en felles europeisk løsning i samarbeid med USA og Canada, slik at norsk industri blir en aktiv pådriver for det grønne skiftet og skaper arbeidsplasser i Norge. Da blir vårt samarbeid med Europa av avgjørende betydning. Norge risikerer å få store utfordringer hvis de store enkeltaktørene og handelssammenslutningene i verden begynner å sette opp tollmurer mot hverandre. I Arbeiderpartiets gjeldende partiprogram heter det at «våre interesser fremmes best ved å samarbeide med våre europeiske naboer. Arbeiderpartiet er tilhenger av et sterkt politisk samarbeid i Europa». Det siste året har minnet oss om at demokratiene i Europa er gjensidig avhengig av hverandre. Russlands angrep på Ukraina ville ikke kunne bli møtt med den samme resolute og samlede respons, uten gjensidig forpliktende europeiske samarbeidsordninger i forsvars- og handelspolitikken. Arbeiderpartiet vil jobbe aktivt for fred og utvikling i Europas nærområder og fortsette å engasjere seg kraftig i det humanitære arbeidet for flyktninger og oppbyggingen av Ukraina.

Europa består av veldig mange små og noen få mellomstore demokratier – og Russland. Russland er Europas suverent største land og suverent største militærmakt. Landet har dessuten verdens største atomvåpenarsenal og Russland er også en av verdens største energiprodusenter. Det er ikke lenger rom for tvil om at det russiske regimet har imperialistiske ambisjoner på bekostning av flere andre europeiske stater. Norge og Europa kan derfor ikke tillate Russland å nå sine ambisjoner med krigen i Ukraina. Ukraina må derfor få all den hjelp som er nødvendig for å vinne denne krigen.

Ikke siden den kalde krigen har bevisstheten om trusselen fra øst vært sterkere enn akkurat nå. Vi har nå de mest alvorlige og omfattende krigshandlinger i Europa siden 2. verdenskrig. Da krigen brøt ut var EU svært raskt ute med en tydelig forberedt sanksjonspolitik. Russland opplever nå de hardeste økonomiske sanksjoner noe land noensinne er blitt utsatt for. Norge slutter seg løpende til dette sanksjonsregimet. Om alle land hver for seg skulle respondert, ville Russland fått store rom til å manøvrere seg mellom ulike ordninger og ulike grader av tiltak. En slik situasjon ville gjort Russland sterkere og resten av Europa svakere. Det er et slikt Europa Russland ønsker seg. Arbeiderpartiet kan ikke se at Norge skulle være tjent med slikt Europa. Samtidig med at vi deltar i felles europeiske sanksjoner mot Russland, må vi også jobbe for felles europeiske sanksjoner mot andre land som bryter folkeretten på okkupert område.

Vi trenger mer, og ikke mindre samarbeid med Europa og EU. EUs globale lederrolle på stadig flere områder som innen det grønne skiftet og i et tydelig svar på Russlands aggresjon, gjør at Norge vil trenge flere avtaler med unionen innen områder som sikkerhetspolitikk, beredskap, helse og grønn industri i tillegg til EØS-avtalen. Norge, sammen med EU, må stå opp for verdiene i et åpent og samarbeidende Europa i en tid hvor autoritære krefter og fremmedfrykt er på fremmarsj. Siden Folkeavstemningen om norsk EU-medlemskap i 1994, for over et kvart århundre siden, har flere generasjoner valgt ikke deltatt i en reell debatt om Norges tilknytning til EU. Det er behov for en ny og bred europadebatt.

Oslo Arbeiderparti vil:

- At Norge videre styrker sin satsing på økonomisk diplomati, handel og samarbeidet med næringsaktører internasjonalt, og at regjeringen legger fram en stortingsmelding om økonomisk diplomati og handelssamarbeid for å sikre Norges interesser og den globale omstillingen
- at regjeringen slutter opp om EUs nåværende og fremtidige sanksjoner mot Russland så lenge det er i Norges interesse
- ta initiativ til en økt debatt om Norges forhold til Europa
- at Norge styrker tilknytningen til EU gjennom flere avtaler utenom EØS-avtalen innen områder der det er formålstjenlig

9. Norsk utviklingsbistand - verktøy for solidaritet og demokrati

I utviklingspolitikken er bistand et viktig virkemiddel for å vise solidaritet overfor fattige land. Utviklingsbistand kan være et verktøy for å styrke demokratisk utvikling, likestilling, menneskerettighetene og bekjempe korrupsjon i mottakerlandene. Bistand skal fremme sosial og økonomisk fremgang som skal komme hele befolkningen til gode. Det er viktig at Norge fordeler bistand rettferdig, og at midlene bidrar til å bygge landet, organisasjoner og sivilsamfunn.

Arbeiderpartiet støtter at bistandsbudsjettet skal utgjøre en prosent av BNI. I bistandsbudsjettet settes det av en viss prosentandel midler til humanitær bistand, som har som formål å svare på særlige akutte behov under kriser; enten det gjelder kriser forårsaket av naturkatastrofer eller politisk uro. Særlig omfattende kriser med lang virkning for befolkningen kan kreve særlige bevilgninger, hvor både en midlertidig økning i budsjettet og omfordeling av midler blir nødvendig. Det er viktig at Norge opptre ansvarlig i forhold til de avtalene vi allerede har inngått og de prosjektene som allerede er igangsatt for norske bistandsmidler. Bistand gjennom multilaterale organisasjoner som for eksempel UNICEF, bør ikke bli særlig utsatt for kutt.

Oslo Arbeiderparti vil:

- at det settes av en prosent av Norges bruttonasjonalinntekt (BNI) til utviklingsbistand
- at «Skatt for utvikling» skal være et flaggskip-program for norsk bistand. Det skal bidra til å forbedre skattesystemene i utviklingsland og øke skatteinntektene for å fremme bærekraftig utvikling.
- at bevilgning av midler til tiltak som følge av større akutte kriser, først og fremst bør skje gjennom tilføring av friske midler og ikke tas fra allerede vedtatte utviklingsprosjekter
- at norske myndigheter bør kreve at investeringsselskapet Norfund, samt private selskaper engasjert i bistand følger internasjonalt anerkjente standarder for miljø- og menneskerettigheter, slik som FNs veiledende prinsipper for virksomhet og menneskerettigheter (UNGP)
- at norsk helse- og utdanningsbistand støtter opp om, og bidrar til å utvikle gode offentlige og universelle ordninger i mottakerlandet. Eventuelt støtte som inkluderer bruk av private og kommersielle tilbydere av helse- og utdanningstjenester, skal kun skje dersom det bidrar, og ikke forhindrer oppbygging av et offentlig velferds- og utdanningssystem.
- norsk bistand skal ikke gå til programmer som stiller krav om kommersialisering eller privatisering av velferdssystemet
- at det må sikres at norsk bistand kommer folket til gode og ikke havner i hendene på autoritære ledere
- norsk bistand skal ikke gis til, eller legitimere, regimer som bryter Folkeretten eller undertrykker egen befolkning
- sikre at norsk bistand kommer til nytte i arbeidet for å hindre undertrykkelsen av urbefolkning og andre kulturelle eller religiøse minoritetsgrupper

10. En styrking av barnetrygd

For Arbeiderpartiet er det et viktig mål at alle barn skal sikres en god oppvekst gjennom gode velferdstilbud, trygge voksenpersoner, gode nærmiljøer og oppvekstsvilkår. Oslo Arbeiderparti mener det er et viktig prinsipp at vi har universelle ordninger i velferdsstaten, som alle får ta del av uavhengig av økonomi. Barnetrygden er en slik ordning, og har i tillegg vært et viktig redskap for å minske barnefattigdommen. Barnetrygden har i falt i verdi de siste årene samtidig som fattigdommen har økt. Derfor mener vi at barnetrygden må prisjusteres.

Dagens økonomiske situasjon og økende renter bidrar til en trang økonomi, både for staten og familiene. Derfor er det viktig at vi prioriterer hardt mellom velferdsordninger. Tallet på fattige barn har økt markant over tid. For ti år siden var andelen barn som vokste opp i fattigdom i Norge nærmere tre prosent, i dag er andelen nesten 12 prosent. 115.000 barn vokser opp i familier med lav inntekt. Bare fra 2013 til 2017 har andelen økt med 26 prosent. Oslo Arbeiderparti vil sikre en oppvekst der alle barn kan ha de samme mulighetene, gjennom en sterkere velferdsstat. Da må velferdsordningene for barnefamilier styrkes, slik at vi kan nå målet om at ingen barn skal vokse opp i fattigdom.

Oslo Arbeiderparti vil:

- at barnetrygden justeres opp jevnlig

11. Styrk sosial bærekraft og bekjemp sosial dumping i luftfarten

Luftfart er en transportnæring som er svært utsatt for sosial dumping. Det er nødvendig å trappe opp innsatsen for å bekjempe sosial dumping og styrke sosial bærekraft i luftfarten.

Oslo Arbeiderparti vil:

- stille krav til at utenlandske flyoperatører må registreres når de utsender arbeidstakere til Norge. Det er ingen registreringsplikt i dag, og Luftfartstilsynet har ingen oversikt over hvem som stasjoneres i Norge, eller om de har sine rettigheter ivaretatt som følge av EUs-utsendingsdirektiv.
- stille strengere krav til kvalitet og barrierer som forhindrer sosial dumping i statlige anbud og på FOT-ruter. Når pris teller 100% er det ingen insentiver for tilbyderne å tilby noe som helst over minstekravene i anbudet. Når kvalitet ikke premieres øker det også sannsynligheten for at de billigste tilbyderne leverer kvalitet som er under kravene.
- stille krav til språkferdigheter i anbud i luftfarten
- strengere krav til lovlige tilknytningsformer i anbud. I anbud må selvstendig næringsdrivende piloter forbys.
- vurdere å opprette nasjonalt kunnskapssenter for bærekraft i luftfarten. Staten må ta et aktivt og kraftfullt grep for å sikre koordinering av utviklingen av fremtidens luftfart. En fremtidig utslippsfri luftfart vil være svært viktig for å sikre samfunnets krav til mobilitet og infrastruktur. Et kunnskapssenter vil kunne bidra til å utvikle gode insentiver som stimulerer til en utslippsfri luftfart, bygging av kompetanse og bedre mobilitetsløsninger.

12. Hurtigtog til utlandet er bedre enn energikrevende flytrafikk

Oslo Arbeiderparti vil:

- at utredningen om en tredje rullebane på Gardermoen avsluttes
- at det settes i gang en hurtigutredning (oppdatert vurdering) av hurtigtog til København og Stockholm
- at Arbeiderpartiet legger fram en offensiv norsk jernbanepolitikk, og at dette bringes inn i nordisk og europeisk samarbeid om transport